

positive consequences only for neighboring countries. For advice to preserve his power, Khmelnytskyi entered into an alliance with the Russian state. His followers divided the people by confrontation. But in the conditions of the destruction of Ukraine as a subject of political life, the Ukrainian people preserved their fundamental cultural and value orientations, which Domanytskyi called "the ideas of humanity".

Originality. *In the presented article the problem of Vasyl Domanytskyi's views on the civilizational sovereignty of Ukraine is raised for the first time.*

Conclusion. *Ukraine is a part of the cultural body of Europe, but with values differ from the Western European world. Standing cultural and historical features of Ukrainian society, according to Domanytskyi: personal freedom, freedom of faith and thought, combined with conflict in their own environment, the uniqueness of a social system differ from Western Europe, hostility to Asian cultural models and at the same time a sense of belonging to Europe. Ukraine has a major role to play in protecting the European cultural space. However, Europe is a consumerist.*

Key words: *Vasyl Domanytskyi, history, Ukraine, civilization, Europe, Asia.*

Одержано редакцією 13.04.2021

Прийнято до публікації 29.06.2021

УДК 930.2:070(091)(477.83-25):94(477)

DOI: 10.31651/2076-5908-2021-1-18-25

ЛАЗУРКО Лідія Миколаївна,

доктор історичних наук, доцент
кафедри історії України Дрогобицького
державного педагогічного університету
імені Івана Франка

Orcid ID: 0000-0002-9748-9249,

e-mail: lazurkol@gmail.com

УКРАЇНСЬКА ТЕМАТИКА НА СТОРІНКАХ ЛЬВІВСЬКОГО ЧАСОПISУ «RUŚ» (1911 р.)

У статті висвітлено питання представлення української тематики на сторінках одного з львівських криптоісторичних часописів під назвою «Ruś». Czasopismo poświęcone dziejom i kulturze Ukrainy, Podola, Wołynia i Rusi Czerwonej». Видання виходило у світ протягом 1911 р, а ініціатором його створення та редактором був знаний польський публіцист і літератор, історик-аматор Ф. Равіта-Гавронський, який поділяв, активно розвивав і популяризував націонал-демократичні ідеї. З'ясовано, що основу змістового наповнення видання складали праці з історії та культури східних теренів колишньої Речі Посполитої, переважно львівських авторів, що, або робили свої перші кроки у науці, або, як Ф. Равіта-Гавронський, не були професійними дослідниками минулого. Тому, за рівнем друкованих на шпальтах часопису «Ruś» досліджень та критики, він не міг гідно конкурувати з фаховими науковими виданнями. Водночас пропонувані для обговорення на його сторінках теми не знайшли широкої підтримки у польському суспільстві.

Ключові слова: *наукова періодика, «Ruś», україніка, польська історіографія, Ф.Равіта-Гавронський.*

Постановка проблеми. У другій половині XIX ст. доволі динамічно розвивалась польська наукова періодика в галузі історії. Особливе місце вона посідала у Львові як одному з головних осередків тогочасної польської історичної науки. Перші видання мали криптоісторичний характер – дослідження минулого займали лише частину змісту таких часописів як «Biblioteka Ossolińskich» (1862-1869) чи «Przewodnik Naukowy i Literacki» (1873-1919). Згодом з'явилися такі вузькоспеціальні проекти, як «Przegląd Archeologiczny» (1876-1890) та, уже у XX ст., «Miesięcznik Heraldyczny» (1908-1915) [1]. Найважливішим

серед польських історичних часописів, що виходили у Львові, був заснований у 1887 р. як орган Історичного товариства перший фаховий часопис універсального характеру „Kwartalnik Historyczny» [2, 175–198]. І якщо різноманітні аспекти діяльності „Kwartalnika Historycznego» вивчаються уже давно, то інші крипто- і спеціально-історичні львівські видання ще чекають таких досліджень [3; 4; 5]. З поміж цих видань вирізнялась діяльність одного з криптоісторичних проєктів під назвою «Ruś. Czasopismo poświęcone dziejom i kulturze Ukrainy, Podola, Wołynia i Rusi Czerwonej», що виходив протягом 1911 р. за редакцією Ф. Равіти-Гавронського, фокусувався на минулому «східних кресів» давньої польської держави, демонструючи вельми специфічне, подане крізь призму крайнього націоналізму його бачення.

Виклад основного матеріалу. Витоки ідеї створення такого характеру видання, яким був часопис «Ruś», сягають польської романтичної історіографії, представлені наприкінці XIX ст. іменами К. Шайнохи, А. Яблоновського, М. Дубецького, Ф. Равіти-Гавронського. Основою їхніх наукових інтересів була теорія східних польських етнічних меж («кресів»). Ця концепція виникла на підставі одного з найпоширеніших історико-національних міфів романтичної доби, поява якого тісно пов'язана з розвитком польської національно-демократичної ідеології, що під впливом трагічних невдач XVIII ст. прагнула в минулій величі (в тому числі й територіальній) знайти нову підпору для відродження Польщі.

Ініціатор створення часопису «Ruś» Ф. Равіта-Гавронський акцептував ідейні засади польського націоналізму, головним завданням якого було відновлення державності шляхом об'єднання зусиль усіх верств населення, соціальні інтереси яких мали підпорядковуватись інтересам національним [6, 17-23].

Ф. Равіта-Гавронський не був фаховим істориком, але дослідження минулого, а саме історії України, становили значну частку його творчості. Характеризуючи доробок Ф. Равіти-Гавронського, сучасний польський дослідник Є. Коко відзначає надмірний критицизм у його баченні як минулого українського народу, так і актуальних національних прагнень. Помітною була також його роль у поширенні негативного стереотипу українця в польському суспільстві, що загострювало польсько-українські протистояння не стільки у дослідницькій, скільки у політичній площині. Сприймаючи український народ крізь призму його історії, він трактував його як спадкоємця козацької анархічної традиції. Ф. Равіта-Гавронський заперечував існування українців як народу та, навіть, як самостійної етнографічної групи. На думку Є. Коко, на таке його сприйняття вплинуло українське національне відродження, яке підривало основи польського панування на етнічних українських теренах і перешкоджало входженню цих земель до складу незалежної Польщі.

У 1910 р. Ф. Равіта-Гавронський виступив з ініціативою видання щоквартального наукового історичного часопису під назвою «Ruś», присвяченому виключно історії Русі та польсько-руських відносин. Як писав у своїх спогадах сам автор, «думка про потребу видання такого квартальника віддавна витала в моїх мріях. Поштовхом до цього була потреба оборони нашої історії від наклепів і фальшування, якими її закидали зухвалі руські історики, наштамповані Михайлом Грушевським, професором Львівського університету» [7, 130]. З останнім у Ф. Равіти-Гавронського були давні й тривалі суперечки, що не завжди залишалися в межах академічної коректності [8, 61-63].

У редакційному зверненні, окреслюючи мотиви створення часопису, Ф. Равіта-Гавронський наголошував: «Щораз більший розвиток національного життя, культурний та інтелектуальний поступ не лише повинні відкрити нові напрямки діяльності, але й змушують нас до концентрації духовних сил з метою утримання тих позицій як оборонних пунктів найважливіших справ і національних інтересів. Кожна спільна праця в цьому напрямку не є роботою лише для сьогодення, хоч такою й може видаватись, а є працею для майбутнього» [9, sygn. 1125].

Часопис створювався у Львові. Видавцем і відповідальним редактором був Ф. Равіта-Гавронський. На перших порах основним помічником Ф. Равіти-Гавронського була Гелена

Полячкувна. Що стосується архітекtonіки часопису, то його структура була типовою для тогочасних наукових історичних видань (наприклад «Kwartalnika Historycznego») і мала наступні рубрики: дослідження, оцінки і звіти та бібліографія.

Образ України на сторінках часопису якнайкраще постає у низці показових публікацій. На початку ХХ ст. вкотре, але з новою силою, на політичній арені зазвучала тема Червенської землі. Так, у 1909–1912 рр. між правими правлячими силами Росії і польськими політиками, репрезентованими в Думі «польським клубом», виникло протистояння з приводу Холмщини і Підляшшя, земель, які у цей час були заселені переважно українською людністю. Після тривалого періоду обговорення у 1912 р. царська влада прийнята постанову про виведення цих земель зі складу Привіслянського краю (після повстання 1863 р. так називали Царство Польське. – *Л. Л.*) та перепідпорядкування їх, у статусі Холмської губернії, безпосередньо Росії [10, 145–150]. Це сколихнуло польські патріотичні кола, і львівський історик А. Шелонговський навіть опублікував дослідження «Руське питання у світлі історії» [11].

Огляд цієї праці для часопису «Ruś» здійснив Станіслав Здзярський – польський славіст та історик літератури [12, 452–461]. У цьому огляді, поміж ідей А. Шелонговського, можемо бачити й ставлення самого Здзярського до «руського питання». Назагал для цього історика-аматора українська історична наука була наповнена «брехнею руських псевдоісториків», що під керівництвом проф. Грушевського «намагаються довести, що польський елемент на «руських» землях був чужим, не автохтонним» [12, 452]. Відтак А. Шелонговський постає героєм, що першим узявся за спростування цього. Щоправда, рецензент, озброєний філологічним завзяттям, знаходить деякі огріхи у шанованого в наукових колах польського історика. Наприклад, закидає Шелонговському є некоректність вислову «історичне право Польщі на Русі», вважаючи правильним формулювання «до Русі». Аргументуючи, він зауважував: «Між цим є величезна різниця, бо той, хто є оборонцем інтересів Польщі на Русі, той не може вести боротьбу за оборону прав Польщі до Русі, і що тільки перша з цих позицій є наукова, а друга є питанням політичного насильства, головно збройного» [12, 452]. Отож для С. Здзярського історичне право – це право меча, яким вирішувалися всі суперечки в час перетворення династичних держав у національні. З прик-рістю рецензент зауважував, що А. Шелонговський у своєму дослідженні не звернувся до антропологічно-етнологічних напрацювань про расове (не пле-мінне) походження малорусинів, що для їхнього славізму було б нищівним [12, 460].

Вельми цікавою була публікація на сторінках часопису, виразника ідеології польського націоналізму, єврейських хронік, описів і елегій часів Хмельницького у опрацюванні знаного дослідника старовини М. Балабана. Попри те, що ця публікація мала причинковий характер, вона розташовувалась у рубриці «Дослідження». Можливо, це пояснюється суто технічним моментом – на час створення часопису і виходу його першого номеру рубрики «Miscellanea» у ньому ще не було. У вступі М. Балабан зауважував, що польські євреї за увесь час існування Речі Посполитої не дали світові жодного поета, і лише 1648 рік, спокійний для Європи та бурхливий для Польщі й України, «розплутав струни Давидових гусел і вклав перо до рук єврейських хронікерів» [13, N1, 46]. Причини цього М. Балабан пояснював тим, що «Хмельницький вогнем і мечем нищив цілий край, переслідував і вбивав шляхту та євреїв. Загрозливі вигуки котились цілою Європою, а єврейські втікачі, розбігшись по заходу Речі Посполитої, а звідти – за межі вітчизни, взяли там оповідати про страшне нещастя, котре накрило Польщу, а з нею і євреїв» [13, N1, 47]. У часописі було опубліковано текст головної єврейської хроніки тих часів – оповідь «Глибоке багно» («Jawein Mescula») Натана Гановера. Відомими були численні її передруки та переклади різними європейськими мовами: у Венеції 1653 р., Бжегу Дольному (нім. Дихенфурт) у 1727 р., Амстердамі у 1686 р., Львові у 1851 та 1877 рр., та ін. Публікації самого тексту передували невеликий біографічний нарис (передрук з передмови до німецькомовного видання) про автора, що походив з Кракова, а одружившись, оселився на Волині.

Коментуючи, М. Балабан зупинявся, найперше, на тлумаченні назви хроніки «Глибоке багно», що, на перший погляд, була парафразом з 69 псалму «я тону в глибокому багні». Проте він вбачав в ній інші смисли. Зазначаючи, що слово «Jawein» з єврейської означало також «ті, що сповідують грецьку віру», М. Балабан перекладав назву цієї хроніки як «Козацьке болото». Окрім того, М. Балабан коротко зупинявся й на характеристиці мовних та стилістичних особливостей твору, зауважуючи, що біблійна стилістика та запозичення багатьох фраз зі Святого письма надавало йому східних барв. Він писав: «Читаючи, забуваєш, що події відбувались у Польщі XVII ст., а подумки переносишся у Давній Єгипет, де переслідували синів Ізраїлевих». Попри те, що хроніка Ганновера була знаною і її широко використовували польські історики, на думку М. Балабана, нерозкритим залишався її потенціал у плані вивчення тогочасних звичаїв та традицій, єврейського шкільництва, адміністрування, тощо [13].

Українській тематиці присвячувалися й публікації самого Ф. Равіти-Гавронського. Так в історико-географічному дослідженні «Природні умови життя козацької України» автор намагався, як декларував сам, більш повно пізнати генезу козащини та її розвиток на землях давньої Речі Посполитої [14, 365–396]. На його думку, неможливо було вивчати це явище виключно з політичного, національного чи суспільного становища – усі ці чинники необхідно з'ясовувати у зв'язку з теренами, на яких постала козащина. Тобто потрібно вивчити край, стосунки з сусідніми народами, усі природні умови життя, включаючи гідроніми, топографію й клімат. Він вважав, що знаючи, як ці чинники впливають на формування не лише особистості, а й суспільств, народів і держав, не можна ігнорувати їх при дослідженні генези козацького суспільства. Ф. Равіта-Гавронський намагався представити найзначніші географічні, топографічні і природничі риси України, щоби читач, приступаючи до ознайомлення з життям цього краю і його звичаями, міг розуміти не лише те, на якому тлі природи поставало фізичне та культурне життя місцевого суспільства, але й бачив, в якій залежності була людина, суспільство, цілий народ а, часто, і його історична доля, від природи.

Ще одне з досліджень Ф. Равіти-Гавронського, опубліковане на шпальтах часопису, стосувалось походження назви Україна, появу якого автор пов'язував з поняттям і характером козащини [15, 36–45]. На думку Ф. Равіти-Гавронського, слова, співзвучні зі словом Україна, зустрічались у багатьох слов'янських мовах. Вперше згадувана у 1187 р., уже у XV ст. ця назва була настільки поширеною, що про неї знали в Москві і Польщі, а у XVI ст. вона вже увійшла до побутового вжитку і використовувалась у дипломатичному листуванні. Автор стверджував, що поняття «українець» було рівнозначними до поняття, котре вживали на означення жителів багатьох державних погранич, де жили московські, польські, татарські «україни». Він вважав, що коли наприкінці XVI – на поч. XVII ст. назва Україна почала ототожнюватись з певною частиною краю чи провінції, саме тоді, та й то лише завдяки тому, що на тих «українах» стала зароджуватись сваволя, заходилися осідати грабіжники та відчайдухи, що шукали «солдатського хліба» і яких називали козаками. Так поволі, пише Ф. Равіта-Гавронський, ця загальна назва почала перетворюватись на власну назву. На його думку, прикметник «українець» передував поширенню іменника «Україна», назви, що стала притаманною території Київського, Брацлавського та Подільського воєводств. Але у такому значенні це найменування в Речі Посполитій у XVI ст. ще не було поширене, його розуміли тільки як державне пограниччя, і лише наприкінці століття встановилось значення цього поняття як назви провінції, певної території. З цього автор робив висновок, що назва Україна, у первинному розумінні, означала лише граничну смугу землі, що лежала вздовж татарського і валаського кордону, тобто на пограниччі Київського, Брацлавського та Подільського воєводств. Це пояснювало наявність у номенклатурі Речі Посполитої не однієї, а кількох «україн»: литовської, польської, київської, подільської. На думку Ф. Равіти-Гавронського, назва Україна розширилась від поняття пограниччя до поняття цілої провінції лише з часом, та й то, через постійне змішування між собою, їх важко було розмежувати. Як вважав дослідник, «Україна» не означала жодного етнографічного поняття. Попри поширене вживання назв

«українці», «українські люди», «граничні піддані», ці окреслення стосувались не поняття народності, а виключно територіального проживання.

Своєрідне бачення продовження козацької тематики у XVIII ст. запропонував М. Дубецький у дослідженні «Один з небагатьох», присвяченому особі Августа Яблоновського, більше відомого в історії під прізвиськом «князь-козак». У доволі розлогому вступі до теми автор багато уваги приділив роздумам про причини втрати Польщею незалежності та значення несподіваних, але таких потужних за своїм впливом явищ, як прийняття конституції 3 Травня, Тарговицька конфедерація, боротьба під проводом Т. Костюшка тощо. Предметом свого вивчення автор зробив погляди ширших шляхетських верств на події в країні, що перебувала на межі краху. Їх зусилля на шляху провадження реформ залишались мало досліджуваними, писав М. Дубецький, адже традиційно до уваги дослідників потрапляли питання, що вирішувались представниками суспільної верхівки у високих кабінетах. А тим часом ближчий розгляд цих тем, зауважував автор, давав несподівані результати, котрі свідчили про інтуїтивне відчуття звичайними шляхтичами потреби виходу на нову для тодішньої доби дорогу, розраховуючи на допомогу народних мас у відстоюванні незалежності. Саме в їх середовищі першими зароджувались рефлексії про долю селян, а прийняття травневої Конституції було уже спробою якогось вирішення цих дразливих питань.

До таких осіб, котрі задовго до травневих рішень впроваджували у життя схожі до них постулати, належав новгородський воєвода князь Август Яблоновський, що виявляв незмірну прихильність до селянського населення в Україні на Київщині, демонстративно ідентифікуючи себе з українською старовиною. Князь у 1788 р. під іменем Миколи прийняв унію, відпустив оселедця і звільнивши частину підданих від панщини, утворив з них надвірний козацький загін з 500 вершників. М. Дубецький представляв його як чоловіка, котрий ще до початку війни 1792 р., один з небагатьох, ведений радше інстинктами, а ніж свідомістю постановив (нехай лише у власних селах) здійснити зміни в умови правового існування селянського стану, щоби у такий спосіб залучити їх до оборони вітчизни, котра втрачала незалежність [16, 349–364].

Тему з історії освіти піднімав на сторінках часопису К. Осташевський-Баранський у розвідці про суперечки довкола руської абетки у Галичині на поч. XIX ст., а саме – використання кириличного чи латинського шрифтів на позначення русинської фонетики. Ця проблема постала після видання Вацлавом Олешком русинських народних пісень, надрукованих за допомогою латинського алфавіту, а загострилась після того, як греко-католицький священик Й. Лозинський опублікував у 1834 р. статтю «Про впровадження польського алфавіту до руського письма». Незабаром з'явилась відповідь Й. Левицького, який став на захист кирилиці, намагаючись з історичного, лінгвістичного та фонетичного поглядів спростувати аргументи Й. Лозинського [17, 96–105]. Прикметною особливістю цього дослідження було те, що автор змальовував не стільки проблему творення культури мови, а радше загальну ситуацію довкола мовного питання, політизуючи та ідеологізуючи її. Він, зокрема, акцентував на особливостях австрійської політики у питаннях освіти на новоприєднаних землях та тій користі, яка могла впливати для влади зі створення руської окремішності. На доведення цього К. Осташевський-Баранський цитував куратора шкільної освіти у Львівській губернії Корандра, який ще у 1775 р. у своїй доповіді про нормальні школи зазначав, що провінція не заселена виключно поляками і що на більшій колишній червоноруській території польська мова не є мовою спілкування простого населення. Це схиляло К. Осташевського-Баранського до думки, що намагання Австрії утримати контакт з Галицькою Руссю і схилення її під свій вплив тягнулось червоною ниткою протягом усього часу її панування. Ключовим моментом у цьому процесі створення системи противаг було відкриття у Відні духовної семінарії для русинів (1774 р.). Саме з цією подією був пов'язаний перший масовий наклад руських граматик (8000 примірників) – коштом уряду, для забезпечення елементарного освітнього рівня русинського населення. Не менш важливе значення мало створення імператором Францом I руської митрополії у Львові (1807 р.), що на думку автора, заклало «підвалини довготривалого еретичного руху».

Висновки. Ініціатором створення часопису та його редактором був знаний польський публіцист і літератор, історик-аматор Ф. Равіта-Гавронський, який розділяв та активно розвивав і популяризував націонал-демократичні ідеї. Шляхтич за походженням, він народився й виріс на Правобережжі України і, трактуючи ці землі як свою малу батьківщиною, вважав за моральний обов'язок обороняти їх від всього «непольського» будь-якими доступними способами, зокрема й через провадження освітньо-пропагандистської діяльності.

Основу змістового наповнення видання складала праця з історії та культури східних теренів колишньої Речі Посполитої, переважно львівських авторів, що, або робили свої перші кроки у науці, або, як Ф. Равіта-Гавронський, не були професійними дослідниками старовини. Тому, за рівнем друківаних на шпальтах часопису «Ruś» досліджень та критики, він не міг гідно конкурувати з фаховими науковими виданнями. Водночас пропонувані для обговорення на його сторінках теми не знайшли широкої підтримки у польському суспільстві. Тому проєкт, створений на приватні кошти та зусиллями Ф. Равіта-Гавронського, без додаткової фінансової й інтелектуальної підтримки, проіснувавши рік, заклався.

Список використаних джерел і літератури

- Jarowiecki J. Dzieje Prasy Polskiej we Lwowie do 1945 roku / J. Jarowiecki. – Kraków : Księgarnia Akademicka, 2008. – 502 s.
- Toczek A. Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918). Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / A. Toczek. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. – Т. III. – S. 175–198.
- Wójcik–Łagan H. Sto lat «Kwartalnika Historycznego» / H. Wójcik–Łagan // Przegląd Humanistyczny. – 1988. – № 4/5. – S. 145–158.
- Maternicki J. Miejsce i rola «Kwartalnika Historycznego» w dziejach historiografii polskiej. Historia jako dialog / J. Maternicki. – Rzeszów : Wyd. Wyższej szkoły pedagogicznej, 1996. – S. 273–290.
- Лазурко Л. Часопис «Кwartalnik Historyczny» і розвиток польської історіографії останньої чверті XIX – першої половини XX ст. / Л. Лазурко. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, 2010. – 282 с.
- Koko E. Franciszek Rawita-Gawroński (1846–1930) wobec Ukrainy i jej przeszłości / E. Koko. – Gdańsk : Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, 2006. – 276 s.
- Rawita-Gawroński F. Ludzie i czasy mego wieku. Wspomnienia, wypadki, zapiski (1892–1914) / F. Rawita-Gawroński // іprac., przedm. i przypisy E. Koko. – Gdańsk : Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, 2012. – 265 s.
- Тельвак В. Польська грушевська кінець XIX – початку XX ст.: Постаті та ідеї / В. Тельвак // Studia Polsko-Ukraińskie. – 2016. – Т. 3. – С. 61–63.
- W sprawie wydawnictwa czasopisma historycznego «Ruś». Muzeum Narodowe w Warszawie. Archiwum Franciszka Rawity-Gawrońskiego. Sygn. 1125.
- Захарчин Н. Г. Ідея утворення Холмської губернії та українська громадсько-політична думка Галичини (1909–1912 рр.) / Н.Г. Захарчин // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2006. – № 555: Держава та армія. – С. 145–150.
- Szelągowski A. Kwestya ruska w świetle historyi / Szelągowski A. Odbitka z Przeglądu narodowego. – Warszawa: Druk. F. Wyszyńskiego i S-ki, 1911. – 142 s.
- Zdziarski S. [Rec.]: Szelągowski A. Kwestya ruska w świetle historyi / S. Zdziarski // Odbitka z Przeglądu narodowego. – Ruś. – 1911. – № 4. – S. 452–461.
- Balaban M. Kroniki, opisy i elegie hebrajskie z czasów Chmielnickiego / M. Balaban // Ruś. – 1911. – № 1. – С. 46 – 63; № 2. – С. 152 – 176; № 3. – С. 285 – 300; № 4. – С. 397– 412.
- Rawita-Gawroński F. Przyrodzone warunki życia Ukrainy kozackiej / F. Rawita-Gawroński // Ruś. – 1911. – № 4. – S. 365–396.
- Rawita-Gawroński F. Nazwa Ukrainy, jej początek i character / F. Rawita-Gawroński // Ruś. – 1911. – № 1. – S. 36–45.
- Dubiecki M. Jeden z niewiełu / M. Dubiecki // Ruś. – 1911. – № 4. – С. 349 – 364.
- Ostaszewski-Barański E. Pierwsze spory o alphabet na Rusi czerwonej / E. Ostaszewski-Barański // Ruś. – 1911. – № 1. – S. 96 – 105.

References

- Jarowiecki, J. (2008). The history of the Polish Press in Lviv until 1945. Kraków : Księgarnia Akademicka, 2008 (in Polish)

2. Toczek, A. (2005). Historical journals in Lviv (1867–1918). *Wielo-kulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. (The multicultural historical environment of Lviv in the 19th and 20th centuries.)* / pod red. Maternickiego J., Zaszkiłniaka L. Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. III, 175–198 (in Polish)
3. Wójcik–Łagan, H. (1988). One hundred years of the «Kwartalnik Historyczny». *Przegląd Humanistyczny (The Humanistic Review)*. 4/5, 145–158 (in Polish)
4. Maternicki, J. (1996). The place and role of the «Kwartalnik Historyczny» in the history of Polish historiography. *Historia jako dialog*. Rzeszów: Wyd. Wyższej szkoły pedagogicznej (in Polish)
5. Lazurko, L. (2010). «Kwartalnik Historyczny» Journal and the Development of Polish Historiography in the Last Quarter of the 19th and the First Half of the 20th Century. Drohobych. (in Ukraine)
6. Koko, E. (2006) Franciszek Rawita-Gawroński (1846–1930) towards Ukraine and its past. Gdańsk: Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego (in Polish)
7. Rawita-Gawroński, F. (2012). The people and times of my age. Memoirs, accidents, notes (1892–1914). Gdańsk: Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego (in Polish)
8. Telvak, V. (2016). Hrushevsky study in the Poland of the late XIX – early XX centuries .: Figures and ideas. *Polish-Ukrainian Studies*. 3, 61–63. (in Ukraine)
9. On the publishing of the historical periodical «Rus». National Museum in Warszawa. Archiwum Franciszka Rawity-Gawrońskiego. Sygn. 1125. (in Polish)
10. Zaharchyn, N. (2006). The idea of the formation of the Kholm province and the Ukrainian socio-political thought of Galicia (1909-1912). *Bulletin of Lviv Polytechnic National University*. 2006. № 555: State and army. 145–150. (in Ukraine)
11. Szelański, A. (1911). The Ruthenian question in the light of history. Warszawa: Druk. F. Wyszyńskiego i S-ki (in Polish)
12. Zdziarski, S. (1911). [Rec.:] Szelański A. The Ruthenian question in the light of history. *Ruś*. 4, 452–461 (in Polish)
13. Balaban, M. (1911). Chronicles, descriptions and Hebrew elegies from the Khmelnytsky times. *Ruś*. 1, 46 – 63; 2, 152 – 176; 3, 285 – 300; 4, 397– 412 (in Polish)
14. Rawita-Gawroński, F. (1911). Natural living conditions of the Cossack Ukraine. *Ruś*. 4, 365–396 (in Polish)
15. Rawita-Gawroński, F. (1911). The name of Ukraine, its origin and character. *Ruś*. 1, 36–45 (in Polish)
16. Dubiecki, M. (1911). One of the few. *Ruś*. 4, 349 – 364. (in Polish)
17. Ostaszewski-Barański, E. (1911). The first disputes about alphabet in Czerwona Ruś. *Ruś*. 1, 96–105 (in Polish)

LAZURKO Lidia. PhD hab. (History), Assistant Professor of History of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, e-mail: lazurkol@gmail.com

UKRAINIAN TOPICS ON THE PAGES OF THE LVIV JOURNAL «RUŚ» (1911)

Abstract. Introduction. *The article covers the issue of presenting Ukrainian topics on the pages of one of Lviv's crypto-historical journals called «Ruś» Czasopismo poświęcone dziejom i kulturze Ukrainy, Podola, Wołynia i Rusi Czerwonej». The periodical was published during 1911, and the initiator of its creation was a well-known Polish publicist and writer, amateur historian F. Ravita-Gavronsky, who shared and actively developed and popularized national- democratic ideas.*

The purpose of the article. *To find out, based on the analysis of a number of illustrative publications, the image of Ukraine and Ukrainians that appeared on the pages of the journal «Ruś».*

Research results. *The basis of the content of the publication were works on the history and culture of the eastern territories of the former Polish-Lithuanian Commonwealth - the so-called «kresy» (peripheral lands). The analysis of these materials gives an idea of the specifics of the position of the authors of the journal on the past of Ukraine and Ukrainians. Researchers united around the journal Ruś demonstrated a strong Polish-centric view of the common history, which did not contribute much to Polish-Ukrainian scientific cooperation. The authors of the journal were mostly from Lviv, who either took their first steps in science or were not professional researchers of past. The insufficiently competitive scientific level of the materials published in the pages of Ruś journal and the lack of public interest negatively affected the possibility of the project's existence.*

Originality. *The article managed to explore the peculiarities of interpretations by Polish historians the image of Ukraine and Ukrainians that appeared on the pages of the journal Ruś.*

Conclusion. *The content of the publication was based on works on the history and culture of the eastern territories of the former Polish-Lithuanian Commonwealth, mostly by Lviv authors who either took their first steps in science or, like F. Ravita-Gavronsky, were not professional researchers of past. Therefore, according to the level of research and criticism published in the pages of the journal «Ruś», it could not compete with professional scientific periodicals. At the same time, the topics proposed for discussion on its pages did not find widespread support in Polish society.*

Key words: *scientific periodicals, journal «Ruś», Ukrainian studies, Polish historiography, F. Ravita-Gavronsky.*

Одержано редакцією 14.04.2021
Прийнято до публікації 29.06.2021

УДК 94 (477.46):378:6

DOI: 10.31651/2076-5908-2021-1-25-34

ЧУБИНА Тетяна Дмитрівна,

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
Orcid ID: 0000-0002-9383-3604
e-mail: chubina@ukr.net,

СПРКІНА Оксана Олексіївна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри іноземних мов Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
Orcid ID: 0000-0001-7932-0127
e-mail: ksenyasp@gmail.com,

КОРОТЯЄВ Сергій Іванович,

кандидат історичних наук, викладач-методист Черкаських територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності 2-ї категорії
Orcid ID: 0000-0002-0976-4694
e-mail: alesh2012@ukr.net

ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ: ДЕФІНІЦІЯ ТА ІСТОРІОГРАФІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті досліджено поняття «інженерно-технічна інтелігенція». Розглянуто історію розвитку та еволюцію дефініцій в радянській та вітчизняній історіографії. Запропоновано власне визначення терміну.

Ключові слова: *інженер, інтелігенція, науково-технічна підготовка, кваліфікована розумова праця, професійні групи, спеціаліст, соціально-професійна група.*

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток промисловості регіону Східної Європи привів до суттєвого зростання (а подекуди й появи) інженерно-технічної інтелігенції.

Вивчення інженерно-технічної інтелігенції як особливої соціально-професійної групи інтелігенції в світлі уваги сучасних вітчизняних дослідників до так званих малих соціальних груп має безперечний науковий інтерес. Однак тут дослідники стикаються з методологічною проблемою, пов'язаною з недостатньою розробкою соціально-професійної структури інтелігенції. У вітчизняній історіографії не лише не вироблені